

De karakteristieke gevelstenen uit de afgebroken tricotagefabriek Schmidt werden ingemetseld in de huizen die op de plaats van de fabriek zijn gebouwd. © BERT WOLTJES.

De karakteristieke gevelstenen uit de afgebroken tricotagefabriek Schmidt werden ingemetseld in de huizen die op de plaats van de fabriek zijn gebouwd. © BERT WOLTJES.

Tricotagefabriek Schmidt had nooit gesloopt mogen worden

Vorige week presenteerde de vereniging van dorpsbelangen 'Wildervank Vooruit' Minder oud nieuws over Wildervank. Nieuwsblad van het Noorden-verslaggever Louis van Kelckhoven, geboren en getogen in Wildervank, beleefde bij het lezen zijn jeugd opnieuw.

Het is 1971, de nacht van 12 op 13 mei, en ik slaap in mijn ouderlijk huis aan de Poststraat 40 in Wildervank. Ik ben negen jaar. Er is rumoer op straat en ik schrik wakker. Mijn slaapkamer is oranje verlicht door de weerschijn van een vlammenzee. Ik spring uit bed en ren naar de naastgelegen slaapkamer van mijn ouders. "Er is brand bij de burenl!"

De brand is niet bij onze burenl, maar woedt in een schuin tegenover ons huis gelegen boerderij aan de Postkade. Voor de Bijenkorf van Caneel, op de hoek van de 18e laan, sta ik even later naar de vuurzee te kijken. Het is twee uur 's nachts en veel buurtbewoners zijn op de been. De brand, het ongewone tijdstip en de aanwezigheid van mensen, maken dat ik deze nacht niet zal vergeten.

Het is slechts een van de vele herinneringen die bovenkomen bij het lezen van *Minder oud nieuws over Wildervank*; na *Oud nieuws over Wildervank* het tweede geschiedenisboek over Wildervank. Deze uitgave beslaat de jaren 1969, als de tot dan toe zelfstandige gemeente Wildervank wordt verdeeld over Veendam en Stadskanaal (dan nog Onstwedde) tot en met 1997, wanneer het 350-jarig bestaan van Wildervank wordt gevierd.

Drie maanden nadat de zelfstandige gemeente Wildervank is opgeheven, wordt de ijsbaan gesloten. Het terrein wordt gebruikt voor de bouw van een verzorgingshuis voor maatschappelijk onaangepasten, het huidige Westerhave. Wethouder J. Bating (PvdA) van sportzaken zoekt een oplossing voor de ijsbaan. "Zodat men straks zal zeggen; de ijsbaan wordt verplaatst. Hem kennende zal dit zeker lukken", schrijft de krant. Op 9 januari 1990 gaat de ijsvereniging Wildervank ter ziele zonder dat er ooit een nieuwe ijsbaan is gekomen.

Op 28 september brandt Hotel de Nederlanden tot de grond toe af, schade een half miljoen gulden. Vier jongens wilden met een gasbrander een wespennest uitroeien, dat zich onder een houten vloer van een eveneens houten uitbouw achter de grote zaal van het hotel bevindt. De vlammen verspreiden zich razendsnel en er is geen houden meer aan.

De brand zorgt voor een acuut tekort aan vergaderruimte in Wildervank. Veertien dagen later, eigenaar A. Blaauw heeft dan juist te kennen gegeven dat De Nederlanden niet herbouwd wordt, huurt café- en restauranthouder Joop Boelens het naast zijn bedrijf gelegen voormalige gemeentehuis van Wildervank. Als attractie voor de Wildervanksters wordt de koffie geserveerd in kopjes met het wapen van de voormalige gemeente Wildervank.

In augustus 1972 zegt Boelens na twee jaar de huur van het gemeentehuis op. De exploitatiekosten van het grote gebouw zijn hem te hoog en Boelens gaat een nieuwe zaal achter zijn bedrijf bouwen. Op 5 december 1975 wordt bekend dat de gemeente-

lijke sociale dienst van Veendam in het voormalige gemeentehuis van Wildervank wordt ondergebracht. Verbouwing en achterstallig onderhoud kosten 340.000 gulden. De sociale dienst zit er vandaag de dag nog.

Dat lezen en bladeren in *Meer oud nieuws over Wildervank* ook een leerzame bezigheid kan zijn, blijkt uit de geschiedenis van het A.G. Wildervanckkanaal. Ik heb mij er altijd over verbaasd dat dit kanaal zo vreemd doodloopt in een haventje aan de Dalweg 12. Uit het boek haal ik dat het ooit de bedoeling is geweest om dit kanaal door te trekken naar en aan te laten sluiten op het Stadskanaal. Deze nieuwe waterweg moest het Oosterdiep vervangen, dat dan gemdempt zou kunnen worden.

Meer oud nieuws over Wildervank betekent ook een weerzien met bekende Wildervanksters, zoals met de kunstenaar Johannes van Tijn, al sinds jaar en dag woonachtig in een erbarmelijk onderkomen aan de 18e laan. In september 1989 verklaren tegenstanders van drugsgebruik de oorlog aan Van Tijn. Behalve aan het verbouwen van hennepplanten in zijn achtertuin - voor eigen gebruik -, ergeren buurtbewoners zich ook aan de al vier jaar durende verbouwing van Johannes' huis. Alle dakpannen zijn bij een storm van het dak gewaaid en sindsdien gaat het huis gehuld in zwart plastic. Anno 2000 is deze situatie nog niet veranderd.

Hein Langen, 33 jaar leraar lichamelijke opvoeding in Veendam/Wildervank en actief in tal van verenigingen, wordt op 11 januari 1989 gepromoveerd. Burgemeester Hayo Apotheker benoemt hem in naam van de koningin tot Ridder in de Orde van Oranje

Nassau. Tijdens Koninginnedag 1988 was Langen al in een lagere rang geridderd. "Een vergissing", aldus het bevoegd gezag.

Een curieus stukje Wildervankster Geschiedenis begint in augustus 1973. In hotel Boelens wordt dan een hoorzitting gehouden over de nieuwe provinciale weg Groningen-Ter Apel. Het voornemen is om een vierbaansweg ter hoogte van de 30e laan over Wildervank te laten lopen. In 1975 trekken Gedeputeerde Staten (GS) van Groningen het idee voor een provinciale weg Groningen-Ter Apel in.

Veendam houdt echter vast aan een viaduct over Wildervank. Om het verkeer uit het centrum van Wildervank te weren. De Sorghvlietlaan moet worden doorgetrokken, door het huidige plan Langebosch lopen, en ter hoogte van de Hervormde kerk over Wildervank voeren. Met een nog aan te leggen rotonde zou deze weg op de N33 aansluiten. In oktober 1975 verwerpt de raad de bouw van wat dan heet 'een rups op poten'. Een hooggelegen wegtracé wordt landschappelijk verstorend gevonden en de noodzaak van op- en afritten maakt dat er meer grond voor nodig is.

Over de N33 gesproken; in 1987 maakt Rijkswaterstaat bekend dat de kruising van de Dalweg 12 en de N33 ongelijkvloers wordt. Rijkswaterstaat verwacht dat er door de toenemende verkeersdruk op de kruising Dalweg/N33 in de toekomst vaker ongelukken zullen voorkomen.

Voor het project is 3,8 miljoen gulden beschikbaar. Rijkswaterstaat verwacht dat de klus binnen vijf jaar geklaard zal zijn. Dertien jaar later kunnen we vaststellen dat de toegezegde ongelijkvloerse kruising er nooit is

gekomen en dat de kruising van de Dalweg 12 en de N33 één van de meest beruchte is geworden.

Radiatorenfabriek M. Duintjer en Zonen N.V., de N.V. Nederlandse Granietindustrie De Weijs, drukkerij Europrint (verplaatst naar Veendam), het houtverwerkingsbedrijf Houtunie B.V. en Wortmann industrie en handelsmaatschappij B.V. Vijf bedrijven die in de laatste decennia van de vorige eeuw in Wildervank hun deuren sloten, wat bij elkaar honderden banen kostte.

Begin 1983 valt het doek voor de tricotagefabriek van de fa. Schmidt en Zoon. Honderdtwaalf mensen staan op straat. Tot het eind van het jaar wordt geprobeerd het bedrijf overeind te houden. De gemeente Veendam koopt het pand eind december 1985, om het kort daarna haastig te slopen. Iemand zou er eens van door-drongen kunnen raken hoe mooi en bijzonder dit pand is.

Als oud-Wildervankster ging de sloop van tricotagefabriek Schmidt mij net zo aan het hart als de sloop van het spoorwegstation van Wildervank, in 1970. Evenals de sloop van het station Bareveld, een onvergeeflijke daad van de Nederlandse Spoorwegen. Zo'n industrieel monument als de tricotagefabriek van Schmidt had, zeker wat betreft het oudere gedeelte, nooit gesloopt mogen worden. Maar de gemeente Veendam achtte het bouwen van, bijvoorbeeld, appartementen in de fabriek geen haalbare kaart. Daarom staan er nu huizen waar als toppunt van schaamteloosheid de gevelstenen van tricotagefabriek Schmidt zijn ingemetseld.

LOUIS VAN KELCKHOVEN

Het oude gedeelte van de tricotagefabriek fa. Schmidt en Zoon aan de Nijverheidsstraat in Wildervank (foto links). In een eeuw tijd van een klein breierijtje tot een indrukwekkend tricotagebedrijf. Schmidt was jarenlang een befaamd werkgever in Groningen. De meisjes, modinettes, werden met busladingen tegelijk uit de gehele provincie naar Wildervank gebracht. Begin 1983 wordt het bedrijf gesloten. De gemeente Veendam koopt het pand, laat het rap afbreken om ruimte te maken voor (zie foto rechts) woningbouw. © NVHN EN BERT WOLTJES

Nvhn 2-12-00